

А. ЖДАНАУ Аб міжнародным становішчы*

I. Пасляваенная сусветная абстаноўка

Заканчэнне другой сусветнай вайны прывяло да істотных змен усеі міжнароднай абстаноўкі. Ваенны разгром блока фашысцкіх дзяржаў, антыфашысцкі вызваленчы характар вайны, рашучая роля Саюза Савецкага ў перамозе над фашысцкімі агрэсарамі рэзка змянілі сусветныя сілы паміж дзвюма сістэмамі—соцыялістычнай і капіталістычнай—у карысць сацыялізма.

У чым сутнасць гэтых змен? Галоўным вынікам другой сусветнай вайны з'явіўся факт ваеннага паражэння Германіі і Японіі—двух найбольшых мілітарызаваных і агрэсіўных краін капіталізма. Рэакцыйны імперыялістычны элемент ва ўсім свеце, сабалаў у Англіі, у ЗША і Францыі, ускладзілі асобна надзеі на Германію і Японію і ў першую чаргу на гітлераўскую Германію, па-першае, як на сілу, найбольш адольную нанесці удар Савецкаму Саюзу а тым, каб калі не знішчыць, то на ўсякім разе аслабіць яго і падарваць яго ўпадзі, і, па-другое, як на сілу, здольную праграміць рэвалюцыйныя рабочы і дэмакратычны рух у самой Германіі і ва ўсіх краінах, якіх з'яўляліся аб'ектам гітлераўскай агрэсіі і ўмяцтваў тым самым агульнае становішча капіталізма. У гэтым заклучалася адна з галоўных прычын даваеннай, таі з'явай мюнхенскай палітыкі «шэкамірання» і заахвочвання фашысцкай агрэсіі, палітыкі, якая паслядоўна правадзілася кіруючымі імперыялістычнымі коламі Англіі, Францыі і ЗША.

Але надзеі англа-франка-амерыкалоў імперыялістаў, што ўскладзілі на гітлераўцаў, не апраўдзіліся. Гітлераўцы аказаліся слабейшымі, а Савецкі Саюз і сацыялістычны народы—мацнейшымі, чым меркавалі мюнхенцы. У выніку другой сусветнай вайны галоўныя сілы міжнароднай фашысцкай рэакцыі аказаліся разгромлены і на працягі тэрмін выведзены са стору.

У сувязі з гэтым сусветная капіталістычная сістэма ў цэлым панесла яшчэ адну сур'ёзную стругу. Калі важнейшым вынікам першай сусветнай вайны з'явіўся прырыв адзінай імперыялістычнага фронту і адпад Расіі ад сусветнай сістэмы капіталізма, калі ў выніку перамогі сацыялістычнага ладу ў СССР капіталізм перастаў быць асновай усеахапляючай сістэмай сусветнай гаспадаркі, то другая сусветная вайна і разгром фашызму, аслабленне сусветных палітыкі капіталізма і ўмацаванне антыфашысцкага руху прывялі да адпаду ад імперыялістычнай сістэмы рады краін цэнтральнай і паўднёва-ўсходняй Еўропы. У гэтых краінах узніклі новыя, народныя, дэмакратычныя рухы. Вялікі прыклад Алчыннай вайны Савецкага Саюза, вызваленчая роля Савецкай Арміі спалучылі з уздымаючымі нацыянальна-вызваленчай барацьбы свабодалюбовых народаў супроць фашысцкіх захопнікаў і іх насобніку. У ходзе гэтай барацьбы былі раскрыты, як збрэдкі нацыянальных інтарэсаў, прафашысцкія элементы, што супрацоўнічалі з Гітлерам, калабарніцкія—наіболейшымі ўдзельнікамі буйнай капіталістычнай, памешчыцкай, вышэйшае чыноўніцтва, манархічнае афіцэрства. Вызваленне ад німецка-фашысцкай няволі суправаджалася ў прадуманых краінах адхіленнем ад улады скампраметаванай супрацоўніцтвам з германскімі фашызмам буржуазна-памешчыцкай верхняк і прыходам да ўлады новых сіл з народа, якія прывялі сабе ў барацьбе супроць гітлераўскіх парабачальнікаў. У гэтых краінах да ўлады прыйшлі працэдуры рабочы, сялян, прадстаўнікі прагрэсіўнай інтэлігенцыі. Паколькі рабочы клас усюды прывіў тут найбольшы германскі, найбольшую паслядоўнасць і непрымірнасць у антыфашысцкай барацьбе, назмерна выраг яго аўтарытэт і ўплыў у народзе.

Новы дэмакратычны ўлада ў Югаславіі, Балгарыі, Румыніі, Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Албаніі, абіраючыся на падтрымку народных мас, здолела прывесці ў найкарцейшы тэрмін такія прагрэсіўныя дэмакратычныя пераўтварэнні, на якія буржуазная дэмакратыя ўжо не здолела. Аграрная рэформа перадала зямлю ў рукі сялян і прывяла да ліквідацыі класа памешчыкаў. Нацыяналізацыя буйнай прамысловасці і банкаў, канфіскацыя ўласнасці збрэднікаў, якія супрацоўнічалі з немцамі, у корані падарвалі пазіцыі маніялістычнага капітала ў гэтых краінах і вызвалілі масы ад імперыялістычнага занавлення. Разам з гэтым была закладзена аснова дзяржаўнай агульнанароднай уласнасці, быў створаны новы тып дзяржавы—народная рэспубліка, дзе ўлада належыць народу, буйная прамысловасць, транспарт і банкі належыць дзяржаве і выдуча сілы з'яўляцца блок працоўных класаў насельніцтва на чале з рабочым класам. У выніку народы гэтых краін не толькі вызваліліся ад іскоў імперыялізма, але закладваюць аснову пераходу на шлях сацыялістычнага развіцця.

Назмерна вырасіў у выніку вайны міжнароднае значэнне і аўтарытэт СССР. СССР быў кіруючай сілай і душой ваеннага разгрому Германіі і Японіі. Вакол Савецкага Саюза аб'ядналіся дэмакратычныя прагрэсіўныя сілы ўсяго свету. Сацыялістычная дзяржава вытрымала найвышэйшыя выпрабаванні вайны і са смеротнай схваткі з мацнейшым ворагам выйшла пераможцай. Замест аслаблення СССР атрымалася яго ўмацаванне.

Істотна змяніліся і аблічча капіталістычнага свету. З шасці так званых вялікіх

імперыялістычных дзяржаў (Германія, Японія, Англія, ЗША, Францыя, Італія) тры выбылі ў выніку ваеннага разгрому (Германія, Італія, Японія). Францыя таксама аслабла і страціла сваё былое значэнне, як вялікая дзяржава. Такім чынам, засталіся толькі дзве «вялікія» сусветныя імперыялістычныя дзяржавы—Злучаныя Штаты і Англія. Але ў адной з іх, у Англіі, пазіцыі аказаліся падаранымі. У час вайны англійскі імперыялізм паказаў сябе аслабелым у ваенных і палітычных адносінах. У Еўропе Англія аказалася бясспасыл перад тварам германскай агрэсіі. У Азіі буйнейшая імперыялістычная дзяржава—Англія—не адолела ўласнымі сіламі ўтрымаць за сабой свае каланіяльныя ўладанні. Стрэціўшы часова свае сувязі з калоніямі, якія забяспечвалі метраполію прадуктамі харчавання і сыравінай і палітычна значную частку яе прамысловай прадукцыі, Англія аказалася ў ваенна-гаспадарчай залежнасці ад амерыканскіх прадуктовых і прамысловых паставак, а пасля заканчэння вайны пачала ўзрастаць фінансава-эканамічная залежнасць Англіі ад ЗША. Пасля заканчэння вайны Англія хоць і ўдалося вярнуць сабе калоніі, аднак ёй давялося сустрэцца з умацаваннем у калоніях уплыву амерыканскага імперыялізма, які разгарнуў у час вайны сваю актыўнасць на ўсіх тых раёнах, якія лічыліся да вайны манопольнай сферай уплыву англійскага капітала (Арабскі Усход, Паўднёва-Усходняя Азія). Умяцтваўся ўплыў Амерыкі ў дэмакратычны рух у Брытанскай імперыі і ў Паўднёвай Амерыцы, дзе была роля Англіі ў значнай і ўсё большай меры пераходзіла да ЗША.

Абстрактна ў выніку другой сусветнай вайны крызіс каланіяльнай сістэмы выявіўся ў магчымым уздыме нацыянальна-вызваленчага руху ў калоніях і залежных краінах. Тым самым былі паставлены пад нагрозку тыды капіталістычнай сістэмы Народы калоній не жадаюць больш жыць па-старому. Пануючыя класы метраполіі не могуць больш па-старому кіраваць калоніямі. Спробы ўзнікну нацыянальна-вызваленчага руху ваеннай сілай сустракаюць цяпер з усё ўзрастаючым узброеным супраціўленнем народаў калоній, прыводзяць да зацяжных каланіяльных войнаў (Галандыя—Інданезія, Францыя—В'ет-Нам).

Будучы народжанай няроўнамернасцю развіцця капіталізма ў асобных краінах, вайна прывяла да далейшага абвострэння гэтай няроўнамернасці. З усіх капіталістычных дзяржаў толькі адна капіталістычная дзяржава—ЗША—выйшла з вайны не паслаблена, а значна ўмацаванейшая як у эканамічных, так і ў ваенных адносінах. Амерыканскі капіталізм добра нажыўся на вайне. У той-жа час амерыканскі народ не адчуў выкліканых вайнай нястач, прыгнёту акупацый, паветраных бомбардыровак, а чалавечыя ахвяры ЗША, якія ўступілі ў вайну фактычна на апошнім этапе, калі дзе вайны быў ужо вырашаны, аказаліся парануўца невялікімі. Для ЗША вайна з'яўлялася перш за ўсё штуршком для шырокага разгортвання прамысловай вытворчасці, да рашучага ўмацавання экспарту (галоўным чынам у Еўропу).

Заканчэнне вайны паставіла перад Злученымі Штатамі Амерыкі рад новых праблем. Капіталістычная маніяліст ікнулася захавць свае прыбыткі на ранейшым узроўні ўзброены. З гэтай мэтай яны дамагаліся таго, каб аб'ём паставак ваеннага часу не скарачаўся. Але для гэтай ЗША неабходна было ўтрымаць за сабой з'яўляючыся рынкі, якія паглыталі амерыканскую прадукцыю ў час вайны, і выдаліць новыя рынкі, паколькі ў выніку вайны рэзка знізілася пакупная здольнасць большасці дзяржаў. Умацавалася таксама фінансава-эканамічная залежнасць гэтых дзяржаў ад ЗША. ЗША ўключылі за рубжом крэдытны на суму 19 мільярдў даўляраў, не лічычы ўкладанні ў міжнародны банк і міжнародны валютны фонд. Галоўнымі конкурэнтамі ЗША—Германія і Японія—зніклі з сусветнага рынку, і гэта стварыла новыя, вельмі вялікія магчымасці для ЗША.

Калі да другой сусветнай вайны найбольш уплывовыя рэакцыйныя колы амерыканскага імперыялізма прытрымліваліся палітыкі ізаляцыянізма і стрымлівалі сабе ад актывнага ўмяшання ў справы Еўропы або Азіі, то ў новых пасляваенных умовах гэты падары Уол-стрыта перайшлі да новай палітыкі. Яны вынесулі праграму скарыстання ўсей амерыканскай ваеннай і эканамічнай магутнасці для таго, каб не толькі ўтрымаць і замацаваць заваяваныя за першы вайны заручбыныя пазіцыі, але і максімальна іх пашырыць, змяніўшы сабой на сусветным рынку Германію, Японію, Італію. Рэзкае аслабленне эканамічнай магутнасці іншых капіталістычных дзяржаў стварыла магчымасць спекулятыўнага скарыстання пасляваенных эканамічных цяжкасцяў, якія робіць больш лёгкім падпарадкаванне гэтых краін амерыканскаму кантролю і, у прыватнасці, скарыстанне пасляваенных эканамічных цяжкасцяў Вялікабрытаніі. ЗША абвясцілі новы, адкрыты захопніцкі, экспансіўніцкі курс.

Новы, адкрыты экспансіўніцкі курс ЗША паставіў сваёй мэтай усталяванне сусветнага панавання амерыканскага імперыялізма. У інтарэсах замацавання манопольнага становішча ЗША на рынках, што стварыліся ў выніку знікнення двух самых буйных конкурэнтаў ЗША—Германіі і Японіі—і паслаблення капіталістычных партнёраў ЗША—Англіі і Францыі,—новы курс палітыкі ЗША разлічаны на шырокую праграму марапрыемстваў ваеннага, эканамічнага і палітычнага парадку, якія маюць сваёй задачай усталяванне ва ўсіх краінах, што з'яўляюцца аб'ектам экспансіі ЗША, палітычнага і эканамічнага панавання ЗША, звязвання гэтых краін на становішча сагэлітаў ЗША, усталявання ў іх такіх унутраных рэжымаў, якія знішчаць-б усякі перашкоды эксплуатацый гэтых краін амерыканскім капіталам з боку рабочага і дэмакратычнага руху. Гэты новы курс палітыкі ЗША прабуецца пашырыць цяпер не

Падобна да таго, як гітлераўцы, падтрымваючы разбойніцкую агрэсію, прыкрываліся сваім антыкомунізмам для таго, каб забяспечыць магчымасць прыгнятаць і знішчыць усе народы і ў першую чаргу свой уласны народ, цяперашнія кіруючы колы ЗША маскіруюць сваю экспансіўніцкую палітыку і нават сваё наступленне на жыццёвыя інтарэсы больш слабага імперыялістычнага конкурэнта—Англіі—ўздуна аб'яўляючы антыкомуністычнымі задачай. Лі-

толькі на ўчарашніх ваенных ворагаў або на нейтральных дзяржаў, але ва ўсе большай ступені на ваенных саюзнікаў ЗША.

Спецыяльная ўвага пры гэтым надаецца скарыстанню эканамічных цяжкасцяў Англіі—саюзніка і разам з тым даўнейшага капіталістычнага саюзніка і конкурэнта ЗША. Амерыканскі экспансіўніцкі курс выходзіць з таго, што трэба не толькі не выпусціць Англію з эканамічных цёскаў залежнасці ад ЗША, а таксама ўсталяваць у час вайны, а наадварот, умацаваць наішк на Англію з тым, каб паступова адабраць у яе кантроль над калоніямі, выдесціць Англію з яе сфер уплыву і асесці на становішча васальнай дзяржавы.

Такім чынам, новая палітыка ЗША накіравана на усталяванне свайго манопольнага становішча і разлічана на тое, каб паставіць сваіх капіталістычных партнёраў у падначаленае, залежнае становішча ад ЗША.

Але на шляхах імкнення ЗША да сусветнага панавання стаіць СССР з яго рэчым міжнародным уплывам—агору антыімперыялістычнай і антыфашысцкай палітыкі, стаіць краіна новай дэмакратыі, якія вышлі пад кантроль англа-амерыканскага імперыялізма, стаіць рабочыя ўсіх краін, у тым ліку рабочыя самой Амерыкі, якія не жадаюць новых войнаў за панаванне сваіх прыгнятальнікаў. Таму новы экспансіўніцкі і рэакцыйны курс палітыкі ЗША разлічаны на барацьбу супроць СССР, супроць краін новай дэмакратыі, супроць рабочага руху ва ўсіх краінах, супроць вышэйшых антыімперыялістычных сіл ва ўсіх краінах.

Амерыканскія рэакцыянеры, устрымаючыся паспехамі сацыялізма СССР, паспехамі краін новай дэмакратыі і ростам рабочага і дэмакратычнага руху ва ўсіх краінах свету пачынаюць пераходзіць на сабе задачу «взраставання» капіталістычнай сістэмы ад камунізма.

Такім чынам, адкрыта экспансіўніцкая праграма ЗША надавае нагадае аяльтурны праграму фашысцкай агрэсараў, акая бясспасыл правялілася таксама, як выдана, наадварот пратэндэнтаў на сусветнае панаванне.

II. Новая расстаноўка палітычных сіл пасля вайны і ўтварэнне двух лагераў—лагера імперыялістычнага і антыдэмакратычнага, з аднаго боку, і лагера антыімперыялістычнага і дэмакратычнага—з другога

Карысныя змены, якія адбыліся ў міжнароднай абстаноўцы і ў становішчы асобных краін у выніку вайны, змянілі ўсю палітычную карціну свету. Стварылася новая расстаноўка палітычных сіл. Чым большы перыяд аддзяляе нас ад заканчэння вайны, тым больш рэзка выяўляюцца два асноўныя напрамкі ў пасляваеннай міжнароднай палітыцы, якія аддзяляюць падзелу палітычных сіл, што дзейнічаюць на сусветнай арэне, на два асноўныя лагера—лагер імперыялістычны і антыдэмакратычны, з аднаго боку, і лагер антыімперыялістычны і дэмакратычны, з другога боку. Асноўнай выдуча сілай імперыя-

лістычнага лагера з'яўляецца ЗША. У саюзе з ЗША знаходзіцца Англія і Францыя, прычым найвышэйшы лейбарысцкага ўрада Этлі—Бевіна ў Англіі і сацыялістычнага ўрада Рамадзе ў Францыі не перашкаджаю Англіі і Францыі ва ўсіх асноўных пытаннях ісці ў рэчым імперыялістычнай палітыкі ЗША ў якасці іх сагэлітаў. Імперыялістычны лагер падтрымліваюць таксама такія каланіяльныя дзяржавы, як Бельгія і Галандыя, краіны з рэакцыйнымі антыдэмакратычнымі рэжымамі, як Турцыя і Грэцыя, краіны, залежныя палітычна і эканамічна ад ЗША, як

краіны Бліжняга Усхода, Паўднёвай Амерыкі, Кітай.

Асноўнай мэтай імперыялістычнага лагера з'яўляецца ўмацаванне імперыялізма, падрыхтоўка новай імперыялістычнай вайны, барацьба за сацыялізмам і дэмакратыі і паўсямясна падтрымка рэакцыйных і антыдэмакратычных прафашысцкіх рэжымаў і рухаў.

У вырашэнні гэтых задач імперыялістычны лагер гатуе абшперсію на рэакцыйны і антыдэмакратычныя сілы ва ўсіх краінах і падтрымаць учарашніх ваенных праціўнікаў супроць сваіх ваенных саюзнікаў.

Антыімперыялістычны і антыфашысцкія сілы складаюць другі лагер. Асноўнай гэтага лагера з'яўляецца СССР і краіны новай дэмакратыі. У яго ўваходзяць таксама такія, парваўшы з імперыялізмам і трывала стаўшы на шлях дэмакратычнага развіцця, краіны, як Румынія, Венгрыя, Філіпіндыя. Да антыімперыялістычнага лагера далучаюцца Інданезія, В'ет-Нам, яму спачувваюць Індыя, Егіпет, Сірыя. Антыімперыялістычны лагер абшперсію на рабочы і дэмакратычны рух ва ўсіх краінах, ая брація камуністычныя партыі ва ўсіх краінах, на барацьбіту нацыянальна-вызваленчага руху ў калоніяльных і залежных краінах, на падтрымку ўсіх прагрэсіўных дэмакратычных сіл, якія ёсць у кожнай краіне. Мэтай гэтага лагера з'яўляецца барацьба супроць пагрозы новых войнаў і імперыялістычнай экспансіі, ўмацаванне дэмакратыі і выкарэнне рэшткаў фашызму.

Заканчэнне другой сусветнай вайны высунула перад усімі свабодалюбовымі народамі важнейшую задачу забяспечэння трывалага дэмакратычнага міру, які замацоўвае перамогу над фашызмам. У вырашэнні гэтай асноўнай задачы пасляваеннага перыяда Савецкаму Саюзу і яго знешняй палітыцы належыць кіруючая роля. Гэта вынік з сутнасці Савецкай сацыялістычнай дзяржавы, глыбока чужой узкім агрэсіўным эксплуатацыйным намерам і зацікаўленай у стварэнні найбольш спрыяльнай умоў для ажыццяўлення будаўніцтва камуністычнага грамадства. Адной з такіх умоў з'яўляецца знешні мір. Як носьбіт новай, больш высокай грамадскай сістэмы, Савецкі Саюз у сваёй знешняй палітыцы адлюстроўвае спадзіванні ўсяго перадавага чалавецтва, якое імкнецца да працяглага міру і не можа быць зацікаўлена ў новай вайне, акая з'яўляецца параджэннем капіталізма. Савецкі Саюз—бярні прыхільнік свабоды і незалежнасці для ўсіх народаў, вораг нацыянальнага і расавага прыгняцання, каланіяльнай эксплуатацыі ва ўсіх формах. Агульнай судасноўнай сіл паміж светам капіталізма і светам сацыялізма, якія змяніліся ў выніку другой сусветнай вайны, яшчэ больш паспелі значэнне знешняй палітыкі Савецкай дзяржавы і пашырылі маштабы яе знешнепалітычнай актыўнасці.

Вакол задачы забяспечэння справядлівага дэмакратычнага міру аб'ядналіся ўсе сілы антыімперыялістычнага і антыфашысцкага лагера. На гэтай глебе вырасталі і ўмацавалася прымальскае супрацоўніцтва СССР і дэмакратычных краін ва ўсіх ітэнцыянальных палітыкі. Гэтыя краіны і ў першую чаргу краіны новай дэмакратыі—Югаславія, Польшча, Чэхаславакія, Албанія, якія адгравалі вялікую ролю ў вызваленчай вайне супроць фашызму, а таксама Балгарыя, Румынія, Венгрыя, часткова Філіпіндыя, што далучыліся да антыфашысцкага фронту, у пасляваенным перыяд з'яўляюцца трывалымі барацьбітамі за мір, за дэмакратыю, за сваю свабоду і незалежнасць супроць усіх спробаў з боку ЗША і Англіі павярнуць іх развіццё назад і ўцягнуць іх зноў у імперыялістычнае ярмо.

Поспехі і роў міжнароднага прэстыжа дэмакратычнага лагера прыйшлі не ва душы імперыялізма. Ужо ў ходзе другой сусветнай вайны ў Англіі і ЗША віхліхца ўзрастала актыўнасць рэакцыйных сіл, якія ікнуліся сарваць узгодненыя дзеянні саюзных дзяржаў, зацягнуць вайну, абшкравіць СССР і вырастаць фашысцкі агрэсараў ад поўнага разгрому. Сабытраванае другога фронту англа-саксонскімі імперыялістамі на чале з Чэрчылем яна адлюстроўвала гэтую тэндэнцыю, акая з'яўлялася на сутнасці прадаўжэннем «мюнхенскай» палітыкі ў новай змяніўшыся абстаноўцы. Але пакуль ішла вайна, рэакцыйныя колы Англіі і ЗША не адважаліся выступіць супроць Савецкага Саюза і дэмакратычных краін з адкрытым забрадам, добра разумеючы, што сімпатыі аіродных мас ва ўсім свеце безраздзельна ча іх баку. Але ўжо ў апошнія месяцы, што падпарадкавалі заканчэнню вайны, становішча пачало змяняцца. Ужо ў ходзе перагавораў на Бердзінскай канферэнцыі трох дзяржаў у ліпені 1945 года англа-амерыканскія імперыялісты паказалі сваё нежаданне лічыцца з законнымі інтарэсамі Савецкага Саюза і дэмакратычных краін.

Знешняя палітыка Савецкага Саюза і дэмакратычных краін за мінулыя два гады ёсць палітыка барацьбы за паслядоўнае ажыццяўленне дэмакратычных прынцыпаў пасляваеннага міру. Дзяржавы антыімперыялістычнага лагера з'яўляюцца вернымі і паслядоўнымі прыхільнікамі ў ажыццяўленні гэтых прынцыпаў, ні на ёту ад іх не ўхі-

ляючыся. Таму галоўнай задачай знешняй палітыкі дэмакратычных дзяржаў пасля вайны з'яўляецца барацьба за дэмакратычным мір, за ліквідацыю рэшткаў фашызму і веданушчэнне адражжэння фашысцкай імперыялістычнай агрэсіі, за ўсталяванне прынцыпа роўнапраўя народаў і паважэння іх суверэнітэта, за ўсеагульнае скарачэнне ўзброеннага навогу і забарону найбольш разбуральных відаў зброі, прызначанай для масавага знішчэння мірнага насельніцтва. Пры вырашэнні ўсіх гэтых задач саветская дыпламатыя і дыпламатыя дэмакратычных дзяржаў сустракаліся з супраціўленнем англа-амерыканскай дыпламатыі, якая няўхільна і паслядоўна праводзіла пасля вайны лінію на адмову ад абвешчаных у часе вайны саюзнікам агульных прынцыпаў паводу пасляваеннага міру і на змену гэтай палітыкі міру і ўмацавання дэмакратыі новай палітыкай, накіраванай на зрыў усеагульнага міру, на абарону фашысцкіх элементаў, на праследванне дэмакратыі ва ўсіх краінах.

Велзарнае значэнне мае сумесная дзейнасць дыпламатыі СССР і дэмакратычных дзяржаў, накіраваная на вырашэнне праблемы скарачэння ўзброеннага і забароны асабліва разбуральнага віду зброі—атамных бомб.

Паводле ініцыятывы Савецкага Саюза ў арганізацыю Аб'яднаных нацый была ўнесена прапанова аб усеагульным скарачэнні ўзброеннага і аб прызнанні першачарговай задачай забарону вырабу і скарыстання атамнай энергіі ў ваенных мэтах. Гэта прапанова Савецкага ўрада сустрала жорсткае супраціўленне з боку ЗША і Англіі. Усе намаганні імперыялістычных колаў былі накіраваны на сабытраванне гэтага рашэння, што выявілася ў бясспасылых і бесплодных выслаўленнях усялякага роду аэрыммак і бар'ераў з мэтай перашкоды прыняццю якіх-небудзь эфектыўных практычных захадаў. Дзейнасць дэмакратыі СССР і дэмакратычных краін у арганізацыі Аб'яднаных нацый мае характар сістэматычнай штодзённай упартай барацьбы за дэмакратычныя асновы міжнароднага супрацоўніцтва, за выкрэсце нгрыг імперыялістычных змоўшчыкаў супроць міру і бяспекі народаў.

Гэта асабліва наглядна праўяляецца, напрыклад, у абмеркаванні сітуацыі на паўночных граніцах Грэцыі. Савецкі Саюз з Польшчай рашуча выступілі супроць скарыстання Савета Бяспекі для дыскрэдытацыі Югаславіі, Балгарыі, Албаніі, якія іжыва абнававаюцца імперыялістамі ў агрэсіўных актах супроць Грэцыі.

Савецкая знешняя палітыка выходзіць з факта суіснавання на працягі перыяда двух сістэм—капіталізма і сацыялізма. З гэтага вынікае магчымасць супрацоўніцтва паміж СССР і краінамі іншых сістэм пры умове захавання прынцыпа ўзаемнасці і выканання ўзятых на сябе абавязанстваў. Вядома, што СССР заўсёды быў і застаецца верным прынятым на сябе абавязанствам. Савецкі Саюз паказваў сваю волю і жаданне да супрацоўніцтва.

Узсім процілегла палітыку праводзіць у арганізацыі Аб'яднаных нацый Англія і Амерыка, якія робяць усё для таго, каб аамоўца ад раней прынятых на сябе абавязанстваў і развязаць рукі для правядзення новай палітыкі, разлічанай не на супрацоўніцтва народаў, а на нацкоўванне іх аднаго ад другога, на парушэнне правоў і інтарэсаў дэмакратычных народаў, на ізаляцыю СССР.

Савецкая палітыка прытрымліваецца курса падтрымкі ляльна-добрасуседскіх адносін з усімі тымі дзяржавамі, якія праўялюць зямліне да супрацоўніцтва. У адносінах-жа да тых краін, якія з'яўляюцца сапраўдымі прыяцелямі і саюзнікамі Савецкага Саюза, ён заўсёды веў, вядзе і будзе вець сябе як верны друг і саюзнік. Савецкая знешняя палітыка разлічана на дельнейшае пашырэнне прымальскага дапамогі Савецкага Саюза гэтым краінам.

Адстаўваючы справу міру, савецкая знешняя палітыка адхіляе прынцып помсты ў адносінах да пераможаных народаў. Як вядома, СССР стаіць за ўтварэнне адзінай міравоўнай дэмілітарызаваанай дэмакратычнай Германіі. Фармулюючы саветскую палітыку ў адносінах да Германіі, таварыш Сталін указаў, што «гаворачы коротка, палітыка Савецкага Саюза з германскімі пытаннямі зводзіцца да дэмілітарызацыі і дэмакратызацыі Германіі... Дзмілітарызацыя і дэмакратызацыя Германіі з'яўляюцца адной з самых важных умоў устанавлення трывалага працяглага міру». Аднак гэтая палітыка Савецкай дзяржавы ў адносінах да Германіі сустракаецца з шалёным супраціўленнем імперыялістычных колаў ЗША і Англіі.

Сесія Савета Міністраў Замежных Спраў, акая адбылася ў Маскве ў сакавіку—красавіку 1947 года, паказала, што ЗША, Англія і Францыя гатовы ісці не толькі на зрыў дэмакратызацыі і дэмілітарызацыі Германіі, але нават на ліквідацыю Германіі як адзінай дзяржавы, на яе расчленненне і сепаратнае вырашэнне пытання аб міры.

Правядзенне гэтай палітыкі адбываецца цяпер у новых абставінах, калі Амерыка парвала са старым курсам Рузвельта і пераходзіць да новай палітыкі—да вялікай падрыхтоўкі новых ваенных авантур.

III. Амерыканскі план заняволлення Еўропы

Пераход амерыканскага імперыялізма да агрэсіўнага, адкрыта экспансіўніцкага курса пасля заканчэння другой сусветнай вайны знішчыў сваё выражэнне як у знешняй, так і ва ўнутранай палітыцы ЗША. Актыўна падтрымка рэакцыйных антыдэмакратычных сіл ва ўсім све-

це, зрыў Патсдамскіх рашэнняў, накіраваных на дэмакратызацыю і дэмілітарызацыю Германіі, аякстваваў японскі рэакцыйны пераход, пашырэнне ваенных падрыхтоўчых, наапаўненне запасаў атамных бомб,—

це, зрыў Патсдамскіх рашэнняў, накіраваных на дэмакратызацыю і дэмілітарызацыю Германіі, аякстваваў японскі рэакцыйны пераход, пашырэнне ваенных падрыхтоўчых, наапаўненне запасаў атамных бомб,—

це, зрыў Патсдамскіх рашэнняў, накіраваных на дэмакратызацыю і дэмілітарызацыю Германіі, аякстваваў японскі рэакц

А. ЖДАНАУ

Аб міжнародным становищем

(Прага. Початок на 2-й стор.)

уєт тоте суправладжача настулленем на элементарних демократичних правах працьових унутры ЗША.

Не гледячы на то, што ЗША былі параняча мала закрануты вайной, пераважна большасць амерыканцаў не хоча паўтарэння вайны і звязаных з ёю хваляў і абмежаванняў. Гэта будаўжае маніпалістычны капітал і яго праслужнікаў у правых колах ЗША адшукваць надзвычайныя сродкі для таго, каб аламаць апазіцыйную агрэсіўнасць і экспансіўніцкі курс унутры краіны і развязаць сабе рукі для далейшага ажыццяўлення гэтай небесечнай палітыкі.

Але паход супроць камунізму, абвешчаны амерыканскімі кіруючымі коламі, якія абароўваюцца на капіталістычным манополі, з лагічнай немінульцю прыводзіць да замахаў на жыццёвыя правы і інтарэсы амерыканскіх працоўных, да ўнутранай фальшывай палітычнага жыцця ЗША, да пахрынення самых дзікіх, чалавечанаездных «тэарый» і ўвядзення Маршалла аб падрыхтоўцы новай, трэцяй сусветнай вайны, амерыканскія экспансіўніцкія колы кроўна зацікаўлены ў тым, каб здасціць усемагчыма супраціўленне зніжэнню антаганізму ўнутры краіны, каб атрыць ядам шавінізму і мілітарызму палітычна адсталяні і малакультурнага мьсы радавых амерыканцаў, каб «абалавіць» амерыканскага абывацеля пры дапамозе рознастайных сродкаў антысвецкай, антыкомуністычнай прапаганды праз кіно, радыё, цэрквы і друк. Экспансіўніцкая знешняя палітыка, якая натхняецца і праводзіцца амерыканскай рэакцыяй, прадугледжае адначасова актыўнасць па ўсіх напрамках:

- 1) ваенна-стратэгічнае мерапрыемства.
- 2) эканамічная экспансія і
- 3) ідэалагічная барацьба.

Рэалізацыя ваенна-стратэгічнага плану будучых агрэсій звязана з імкненнем максімальна скарыстаць незвычайна ўзросшы к канцу другой сусветнай вайны ваенна-вытворчы апарат ЗША. Амерыканскі імперыялізм праводзіць паслядоўную палітыку мілітарызацыі краіны. Выдаткі ЗША на армію і флот перавышчаюць 11 мільярдў долараў у год. На ўтрыманне ўзброеных сіл ЗША ў 1947—1948 гадах асцягнута 35 процантаў бюджэта, або ў 11 разоў больш, чым у 1937—1938 гадах.

Калі ў пачатку другой сусветнай вайны армія ЗША стала на 17-м месцы сярэдняй капіталістычных краін, то цяпер яна займае срод іх першае месца. Побач з накісленнем атамных бомб, амерыканскія стратэгі не саромчаюцца гавораць аб тым, што ў ЗША адбываецца падрыхтоўка бактэрыялагічнай зброі.

Ваенна-стратэгічны план ЗША прадугледжае стварэнне ў мірны час шматлікіх баз і плацдармаў, значна аддаленых ад амерыканскага кантынента і прызначаных для скарыстання ў агрэсіўных мэтах супроць СССР і краін новай дэмакратыі. Амерыканскія ваенна-паветраныя і ваенна-марскія базы існуюць або ўжо ствараюцца на Алясцы, у Японіі, у Італіі, у Паўднёвай Карэі, у Кітаі, у Егіпце, у Іране, у Турцыі, у Грэцыі, у Аўстрыі і ў Заходняй Германіі. Амерыканская ваенная місія дзейнічае ў Афганістане і нават у Непалі. Адбываюцца ліхаманкавыя падрыхтоўкі для скарыстання Арктыкі ў мэтах вайны агрэсіі.

Не гледячы на то, што вайна даўно скончылася, прадугледжае існаваць ваенны саюз паміж Англіяй і ЗША і нават аб'яднаны анга-амерыканскі штаб узброеных сіл. Пад сцягам пагаднення аб стандартызацыі ўзбраення Злучаных Штатаў пашырэн свой кантроль над узброенымі сіламі і ваеннымі планами іншых краін, у першую чаргу Англіі і Канады. Пад сцягам усеняй абароны Заходняга паўшар'я адбываюцца ўключэнне краін Лацінскай Амерыкі ў арбіту ваенна-экспансіўніцкага плану ЗША. Урад ЗША абвясціў сваёй афіцыйнай задачай садзейнічаць мадэрнізацыі турэцкай арміі. Армія рэакцыйнага Гаміндана навуцаецца амерыканскімі інструктарамі і ўзбройваецца амерыканскай тэхнікай. Ваенныя становішча актыўнай палітычнай сілай у ЗША, паступаючы ў выдкім маштабе дзяржаўных дзеячоў і дыпламатаў, якія праводзяць агрэсіўны мілітарысцкі курс ва ўсёй палітыцы краіны.

Эканамічная экспансія ЗША з'яўляецца важным дадаткам да ажыццяўлення стратэгічнага плану. Амерыканскі імперыялізм імкнецца, як і дзяржава, скарыстаць пасляваеннае адраджэнне еўрапейскіх краін, у прыватнасці надхоў сыравіны, валаі і прадукцыі харчавання ў краінах-саюзніках, набліжэння падрыхтоўку вайны, для таго, каб прадэманстраваць ім свае кабыльныя ўмовы дэмагоі. У прадбачэнні прадстаўчага эканамічнага крызіса ЗША спынаюцца зніжэнні новай манопольнай сферы прадукцыі капіталаў і збыту тавараў. Эканамічная «дапамога» ЗША мае шырокую мету занявання Еўропы амерыканскімі капіталам. Чым больш цяжкім з'яўляецца гаспадарчае становішча той ці іншай краіны, тым больш жорсткія ўмовы ёй пачынаюць прадэманстраваць амерыканскія манополі.

Але эканамічны кантроль выклікае і палітычнае падпарадкаванне амерыканскаму імперыялізму. Такім чынам, пашырэнне манопольных сфер жыцця амерыканскіх тавараў спынаюцца ў ЗША з набывцём

новых плацдармаў для барацьбы супроць новых демократычных сіл Еўропы. Амерыканскія манополі, «выратоўваючы» тую ці іншую краіну ад голаду і разрухі, прэтэндуць на пазбаўленне яе ўсякай самастойнасці. Амерыканская «дапамога» амаль аўтаматычна выклікае змену палітычнага курса той краіны, на якую гэтая «дапамога» пашыраецца: да ўлады приходзіць партыя і асоба, гатовыя па дырэктывах з Вашынгтона ажыццяўляць пажаданую для ЗША праграму ва ўнутранай і знешняй палітыцы (Францыя, Італія і да т. п.).

Нарэшце, імкненне да сусветнага панавання і антыдэмакратычнага курса ЗША ўключае ў сабе ідэалагічную барацьбу. Асноўная задача ідэалагічнай часткі амерыканскага стратэгічнага плану заключаецца ў тым, каб шантажыраваць грамадскую думку, пашыраючы падкід аб уяўнай агрэсіўнасці Совецкага Саюза і краін новай дэмакратыі, і такім чынам паказаць анга-саксонскі блок у ролі боку, які абараняецца і зняць з яго адказнасць за падрыхтоўку новай вайны. За гадзі другой сусветнай вайны папулярнасць Совецкага Саюза вырастае за рубяжом у велізарнай ступені. Сваёй самаадданай гераічнай барацьбой супроць імперыялізма Совецкі Саюз здабуў любоў і павагу да сабе працоўных людзей ва ўсіх краінах. Перад усім светам наглядна прадэманстравава ваенна-эканамічная магучасць сацыялістычнай дзяржавы, непорушная сіла маральна-палітычнага адзінства савецкага грамадства. Рэакцыйныя колы ЗША і Англіі заклапочаны тым, які-бы рассяць гэтае негладжальнае ўражанне, якое робіцца сацыялістычным ладом на рабочых і працоўных усяго свету. Ладна-палітычны вайны вельмі добра ўяўляюць сабе тое, што для таго, каб мець магчымасць паслаць сваіх салдат змагацца супроць Совецкага Саюза, патрыяна працягла ідэалагічная падрыхтоўка.

У ідэалагічнай барацьбе супроць СССР амерыканскі імперыялізм, не разбіраючыся ў палітычных пытаннях і дэманструючы сваё невуцтва, выдзяляюць перш за ўсё ідэю аб тым, каб паказаць Совецкі Саюз як сілу нібыта антыдэмакратычную, таталітарную, а ЗША і Англію і ўвесь капіталістычны свет як дэмакратыю. Гэтая платформа ідэалагічнай барацьбы—абарона буржуазнай ілжэдэмакратыі і абвінавачанне камунізму ў таталітарызме—аб'ядноўвае ўсіх без выключэння ворагаў рабочага класа, пачынаючы ад капіталістычных магнатаў і канчаючы лідэрамі правых сацыялістаў, якія з найвышэйшай гаюнасцю падхопваюць усеякі падкід на СССР, падказваю іх імперыялістычнымі гаспадарамі. Стрыжнем гэтай машынна-кай прапаганды з'яўляецца сцверджанне аб тым, што аднакая сапраўднай дэмакратыі служыць нібыта многапартыйнасць і наўнасць арганізаванай у апазіцыю меншасці. На гэтай падставе англііскія лейбрысты, якія не шкадуць сілы для барацьбы супроць камунізму, хацелі-б знайсці антаганістычныя класы і адведную барацьбу партыі ў СССР. Неўкі ў палітыцы,—яны ніяк не могуць зразумець, што ў СССР ужо даўно няма капіталістаў і памешчыкаў, няма антаганістычных класаў і няма з прычыны гэтага мноства партыі. Яны хацелі-б мець у СССР мілія і сэрцу буржуазныя, у тым ліку псеўдасоцыялістычныя партыі, які імперыялістычнаму агентуру. Але, на іх жаркі, гісторыя асудзіла гэтыя эксплуатацыйныя буржуазныя партыі на знікненне.

Не шкадуць слоў для ўзвядзення пахлесту супроць савецкага рэжыма, лейбарысты і другія адвакаты буржуазнай дэмакратыі ў той-жа час знаходзіць зусім нармальным крываўную дыктатуру фашыскай меншасці над народам у Грэцыі і Турцыі, закрываюць вочы на многія абуральныя парушэнні норм нават фармальнай дэмакратыі ў буржуазных краінах, замоўчаючы нацыянальны і расавы прыгнёт, карупцыю, бесцэрмонную узурпацыю дэмакратычных правоў у ЗША.

Адным з напрамкаў ідэалагічнай «кампаніі», якая вядзецца побач з планами занявання Еўропы, з'яўляецца напад на прынцып нацыянальнага суверэнітэта, заклік да адмовы ад суверэнных правоў народаў і проціпаставілі ім ідэй «сусветнага ўрада». Сэнс гэтай кампаніі заключаецца ў тым, каб прыхарашчыць нястрымную экспансію амерыканскага імперыялізма, які бесцэрмонна парушае суверэнныя правы народаў, выстаўляе ЗША ў ролі паборніка агульначалавечых законаў, а тым, хто супраціўляецца амерыканскаму пранікненню, паказвае прыхільнамі адмыўца «эгістычнага» нацыяналізма. Падхопленне буржуазнымі інтэлігентам з ліку фашыстаў і пашыфтоў ідэй «сусветнага ўрада» скерстаюваецца не толькі як сродкі ішчыку ў мэтах ідэянага разбраення народаў, якія адстаюць сваю незалежнасць ад замахаў з боку амерыканскага імперыялізма, але і як лозунг, што спецыяльна супроціўляецца Совецкаму Саюзу, які безупына і паслядоўна адстаінае прынцып сапраўднага роўнапраўя і абароны суверэнных правоў усіх народаў, вялікіх і малых. У цперашніх умовах імперыялістычных краін, як ЗША, Англія і блыжкі да іх дзяржавы, становіцца небесечнымі ворагамі нацыянальнай незалежнасці і самавызначэння народаў, а Совецкі Саюз і краіны новай дэмакратыі—паўназначны апары і абароне роўна-

праўя і нацыянальнага самавызначэння народаў.

Вельмі характэрна, што ў рэалізацыі ідэалагічнага плану, высунатага амерыканскім імперыялізмам, удзельнічаюць у цесным супрацоўніцтве і амерыканскія ваенна-палітычныя разведчыкі тыпу Буліта, і жоўтыя прафесійныя лідэры тыпу Грына, і французскія сацыялісты на чале з мацёрным апалягетам капіталізма Блюмам, немецкі сацыял-дэмакрат Шумахер і лейбарысцкі лідэры тыпу Бевіна.

Канкрэтным выражэннем экспансіўнісцкіх імкненняў у ЗША ў цперашніх умовах з'яўляюцца «дактрына Трумана» і «план Маршала». Па сутнасці абодва гэтыя дакументы прадстаўляюць сабой выражэнне адзінай палітыкі, хоць яны адраўніваюцца па форме, у якой падаецца ў абодвух дакументах адна і та-ж амерыканская прэтэнзія на заняванне Еўропы. Асноўнымі рысамі «дактрыны Трумана» ў адносінах да Еўропы з'яўляюцца наступнае:

- 1. Стварэнне амерыканскіх баз ва ўсходняй частцы Міжземнаморскага басейна з мэтай устанавлення ў гэтай зоне амерыканскага панавання.
- 2. Дэманстрацыйная падтрымка рэакцыйных рэжымаў у Грэцыі і Турцыі ў якасці бастыёнаў амерыканскага імперыялізма супроць новай дэмакратыі на Балканах (аказанне ваеннай і тэхнічнай дапамогі Грэцыі і Турцыі, прадстаўленне пазык).
- 3. Бесперапыннае націск на дзяржавы новай дэмакратыі, якія заключаюцца ў фальшывых абвінавачваннях у таталітарызме і ў імкненні да экспансіі, у атаках на аснове новага дэмакратычнага рэжыма, у безупынным умяшанні ва ўнутраныя справы гэтых дзяржаў, у падтрымцы ўсіх антыдзяржаўных, антыдэмакратычных элементаў унутры краін, у дэмастратыўным спыненні эканамічных сувязей з гэтымі краінамі, накіраваным на стварэнне эканамічных цяжкасцяў, на затрымку развіцця эканомікі гэтых краін, на зрыў іх індустрыялізацыі і г. д.

«Дактрына Трумана», якая разлічана на прадстаўленне амерыканскай дапамогі ўсім рэакцыйным рэжымам, якія актыўна выступаюць супроць дэмакратычных народаў, мае адкрыта агрэсіўны характар. Яе апублікаванне выклікала некаторе змяшчэнне нават у колах прывычных да ўсяго амерыканскіх капіталістаў. Прагрэсіўная грамадская думка ў ЗША і ў іншых краінах заклікала рашучы пратэст супроць задэрскага, адкрыта імперыялістычнага характару выступлення Трумана.

Неспрыяльны прымём, які сустрэла «дактрына Трумана», выклікала неабходнасць з'яўлення «плана Маршала» — больш завуальаванай спробы правядзення той-жа самай эканамічнай палітыкі. Сутнасць туманых, наўмысна завуальаваных формулёвак «плана Маршала» заключаецца ў тым, каб скалцаць блок дзяржаў, звязаных абавязцельствамі ў адносінах ЗША, і прадставіць амерыканскія крэдыты як плату за адмову еўрапейскіх дзяржаў ад эканамічнай, а затым і ад палітычнай самастойнасці. Пры гэтым асновай «плана Маршала» з'яўляецца аднаўленне прамысловых раёнаў Заходняй Германіі, якія кантраляюцца амерыканскімі манополіямі.

«План Маршала», як высветлілася з наступных нарад і выступленняў амерыканскіх дзячоў, заключаецца ў тым, каб прадставіць дапамогу ў першую чаргу не збяднеўшым краінам-пераможцам, саюзнікам Амерыкі ў барацьбе супроць Германіі, а германскім капіталістам з тым, каб, падпарадкаваўшы сабе асноўныя крыніцы здабычы вугалю і металу для патрэб Еўропы і Германіі, паставіць дзяржавы, што маюць патрэбу ў вугалю і метале, у залежнасць ад аднаўляемай эканамічнай магучасці Германіі.

Не гледячы на то, што «план Маршала» прадугледжае канчатковае звядзенне Англіі, як і Францыі, на становішча другараднай дзяржавы, лейбарысцкі ўрад Этлі ў Англіі і сацыялістычны ўрад Рамандэ ў Францыі ўхапіліся за «план Маршала», як за якар выратавання. Вядома, што Англія ўжо выдаткавала ў асноўным прадстаўленую ёй у 1946 годзе амерыканскую пазыку на суму ў 3.750 мільянаў долараў. Вядома далей, што кабыльныя ўмовы гэтай пазыкі звязалі Англію па руках і па нагах. Ужо трапішы ў пятлю фінансавай залежнасці ад ЗША, лейбарысцкі ўрад Англіі ўгледзеў для сабе адзіны выхад у атрыманні новых пазык. Таму ён сустрэў «план Маршала» як выхад з эканамічнага тупіку, што стварыўся, як шас на атрыманне новых крэдытаў. Англііскія палітыкі, апрача таго, разлічалі скарыстаць стварэнне блока заходне-еўрапейскіх краін—даўжнікоў ЗША, каб паспрабаваць унутры гэтага блока адграць ролю галоўнага амерыканскага прыжачка, якому, быць можа, удалася пажывіцца за кошт слабых краін. Англііскае буржуазна-марыла, скарыстоўваючы «план Маршала», аказваючы паслугі амерыканскім манополі і падпарадкоўваючы іх кантролю, вярнуць сабе страчаныя пазіцыі ў рэзе краін і, у прыватнасці, аднавіць свае пазіцыі ў Балканска-дунайскім раёне.

Каб надаць большую знешнюю «аб'ектыўнасць» амерыканскім прапановам, было вырашана прыцягнуць у ліку ініцыятараў падрыхтоўкі да рэалізацыі «плана Маршала» таксама Францыю, якая ўжо напаллаўна хвалявала сваім суверэнітэтам у карысць ЗША, паколькі прадстаўлены Злучанымі Штатамі Амерыкі ў маі 1947 года крэдыт Францыі быў абумоўлены выдзяленнем камуністаў са складу французскага ўрада.

Па ўказанню Вашынгтона ўрады Англіі і Францыі прапанавалі Совецкаму Саюзу прыняць удзел у абмеркаванні прапановы Маршала. Такі крок павінен быў замаскіраваць воражы СССР характар гэтых прапанов. Разлік заключаўся ў тым, што паколькі было добра вядома папярэдне, што СССР адмовіцца ад абмеркавання прапановы ад амерыканскай дапамогі на ўмовах, выстаўленых Маршалам,—можна будзе ўзвядзіць на яго адказнасць за нежаданне садзейнічаць эканамічнаму аднаўленню Еўропы і тым самым настроіць супроць СССР еўрапейскія краіны, якія маюць патрэбу ў рэальнай дапамозе. Калі-ж Совецкі Саюз прыме ўдзел у перагаворах, тады лгчы будзе змяніць у пастку «эканамічнага аднаўлення Еўропы» пры дапамозе Амерыкі краіны ўсходняй і паўднёва-ўсходняй Еўропы. У той час як план Трумана рабіў стаўку на тэрырыяльнае запалованне гэтых краін, «план Маршала» быў разлічаны на тое, каб вядзецца ў стойкасць у эканамічных адносінах, паспрабаваць спакусіць гэтыя краіны, а затым звязаць іх доларавай «дапамогай».

«План Маршала» быў закліканы ў даным выпадку садзейнічаць ажыццяўленню адной з важнейшых задач агульнаамерыканскай праграмы—рэстаўрацыі ўлады імперыялізму ў краінах новай дэмакратыі і прымусяць іх адмовіцца ад цеснага эканамічнага і палітычнага супрацоўніцтва з Совецкім Саюзам.

Прадстаўнікі СССР, згадзіўшыся абмеркаваць у Парыжы сумесна з урадам Англіі і Францыі прапановы Маршала, выкрылі на Парыжскай нарадзе негугноўнасць задачы выпрацоўкі эканамічнай праграмы для ўсёй Еўропы і ўскрылі спробу стварэння ў аснове новай еўрапейскай арганізацыі пад эгідай Францыі і Англіі пагарозы ўмяшання ва ўнутраныя справы еўрапейскіх краін і парушэння іх суверэнітэта. Яны паказалі, што «план Маршала» супярэчыць нармальным прынцыпам міжнароднага супрацоўніцтва і тоць у сабе раскол Еўропы, пагарозу падпарадкавання раду краін Еўропы інтарэсам амерыканскага капіталізма і разлічаны на пераважнае перад саюзнікамі аказанне дапамогі манопалістычным канцэрнам Германіі, аднаўленню якіх у «плане Маршала» яўна адводзілася асобная роля ў Еўропе.

Гэтая ясная пазіцыя Совецкага Саюза зняла маску з плана амерыканскіх імперыялістаў і іх анга-французскіх прыжачкаў. Усеўрапейская нарада скандальна правалілася. У ёй адмовіліся ўдзельнічаць дзячы еўрапейскіх дзяржаў. Але ў ліку дзяржаў, якія згадзіліся прыняць удзел у абмеркаванні «плана Маршала» і выпрацоўцы канкрэтных мерапрыемстваў па яго рэалізацыі, гэты «план» быў сустрэты без асаблівага энтузіязма, тым больш, што ўжо неўзабаве выявілася, што меркаванні СССР аб тым, што гэты план ішчы дадзіць ад сапраўднай рэальнай дапамогі, надкам апраўдаліся. Аказалася, што ўрад ЗША наогул не спынаецца рэалізаваць абяцанні Маршала. Амерыканскія дзячкі Кангрэсу прынялі, што Кангрэс будзе разглядаць цятанне аб новых асцягненнях на крэдыты асобным еўрапейскім краінам не раней 1948 года.

Такім чынам, стала вядома, што Англія, Францыя і іншыя заходне-еўрапейскія дзяржавы, якія прынялі парыхскую «схему рэалізацыі» «плана Маршала», самі сталі ахвярай амерыканскага шантажу.

Аднак, спробы скалцаць заходні блок пад эгідай Амерыкі прадаўжаюцца. Неабходна адзначыць, што амерыканскі варыянт заходняга блока не можа не сустрэць сур'ёзнага супраціўлення нават у такіх залежных ужо ад Злучаных Штатаў краінах, як Англія і Францыя. Перспектыва аднаўлення германскага імперыялізма, як рэальнай сілы, здольнай процістаяць дэмакратыі і камунізму ў Еўропе, не можа пашырацца ні Англію, ні Францыю. Тут у наўнасці адна з галоўных супярэчнасцяў унутры блока—Англія—ЗША—Францыя. Амерыканскія манополі, які і ўся міжнародная рэакцыя, відаць, не разлічваюць на тое, каб Франко або грэчаскія фашысты былі колькі-небудзь надзейнай апарай ЗША супроць СССР і новых дэмакратыі ў Еўропе. Таму яны ўскладаюць асобныя надзеі на аднаўленне капіталістычнай Германіі, угледваючы ў гэтым важнейшую гарантыю паспяхоўнасці барацьбы супроць дэмакратычных сіл у Еўропе. Яны не дзярваюць ні лейбарыстам у Англіі, ні сацыялістам у Францыі, лічычы іх, не гледячы на ўсю праўдзельную ім ўгледлівасць, недастаткова заслугоўваючымі давер «поўкамуністам».

Вось чаму пытанне аб Германіі і, у прыватнасці, аб Рурскім басейне, як аб патрыяцыйнай ваенна-прамысловай базе ворагаў СССР блока, з'яўляецца важнейшым пытаннем міжнароднай палітыкі і пытаннем разладу паміж ЗША, Англіяй і Францыяй.

Апетыты амерыканскіх імперыялістаў не могуць не выклікаць сур'ёзнай трывогі ў Англіі і Францыі. ЗША недухсвенна далі зразумець, што яны хочаць адграць Рур у англічан. Амерыканскія імперыялісты патрабуюць таксама зліцця трох акупацыйных зон і адкрытага афармлення палітычнага адасаблення Заходняй Германіі пад амерыканскім кантролем. ЗША настайваюць на павелічэнні ўзроўню выпуску стады ў Рурскім басейне на аснове захавання капіталістычных прадпрыемстваў пад

эгідай ЗША. Абяцання Маршалам крэдыты на еўрапейскае аднаўленне разумеюцца ў Вашынгтоне як пераважна дашчоўнае германскім капіталістам.

Такім чынам, «заходні блок» скалцаваецца Амерыкай не па ўзроўню чэрчывельскага плана Злучаных Штатаў Еўропы, які быў задуманы як праваднік англійскай палітыкі, а як амерыканскі пратэктарат, у якім суверэнным еўрапейскім дзяржавам, не выключачы самой Англіі, прызначаецца роля не так ужо далёкая ад ролі праславутага «49-га штата Амерыкі». Амерыканскі імперыялізм усё больш нахабна і бесцэрмонна трытуе Англію і Францыю. Двойственыя і тройственыя нарады па пытаннях вызначэння ўзроўню прамысловай вытворчасці Заходняй Германіі (Англія—ЗША, ЗША і Францыя), з'яўляючыся самавольным пгрушэннем Патадэмскіх рашэнняў, дэманструюць разам з тым поўнае ігнараванне Злучанымі Штатамі жыццёвых інтарэсаў іх партнэраў па перагаворах. Англія і асабліва Францыя вымушаны аслухоўваць амерыканскі дыктат і пакарліва яго прымаць. Паводзіны амерыканскіх дыпламатаў ў Лондане і Парыжы ў многім сталі нагадваць іх паводзіны ў Грэцыі, дзе амерыканскія прадстаўнікі ўжо зусім не лічыць патрэбным захоўваць якую-б там ні было прыстойнасць, назначаюць і звальняюць як хочаць грэчаскіх міністраў і трымаюць сябе як тэравадальнікі. Такім чынам, ужо план даўзясціў Еўропы накіраваны на сутнасці супроць карных інтарэсаў народаў Еўропы, прадстаўляючы з сабе план занявання і парабачэння Еўропы Злучанымі Штатамі.

«План Маршала» накіраваны супроць індустрыялізацыі дэмакратычных краін Еўропы і, значна, супроць асноў іх незалежнасці і самастойнасці. І калі ў свой час план даўзясціў Еўропы аказваў асуджанам на правал, у той час як сілы супраціўлення плану Даўса былі куды меншымі, чым цяпер, то цяпер у пасляваеннай Еўропе ёсць зусім дастаткова колькасць сіл, не гаворачы аб Совецкім Саюзе, які, калі праявіць волю і рашучасць, могуць сарваць гэты кабыльны план. Справа заключаецца ў волі і гаюнасці да супраціўлення з боку народаў Еўропы. Што датычыць СССР, то СССР прыкладзе ўсе сілы для таго, каб гэтайму плану не суджана было рэалізавацца.

Ацэнка, дадзеная «плану Маршала» з боку краін антымперыялістычнага лагера, поўнасцю пацвердзілася ўсім ходам падзеяў. У адносінах да «плана Маршала» лагер дэмакратычных краін правіць сябе як магутна сіла, якая стаіць на варце незалежнасці і суверэнітэта ўсёх еўрапейскіх народаў, кая не падаецца шантажу і запалохванню таксама, як не дае сябе ашукач фальшывымі манеўрамі доларавай дыпламатыі.

Совецкі ўрад ніколі не прырчыў супроць скарыстання замежных, у прыватнасці, амерыканскіх крэдытаў у якасці сродку, здольнага паскорыць працэс эканамічнага аднаўлення. Аднак Совецкі Саюз заўсёды выходзіць з таго, каб умовы крэдыту не мелі кабыльнага характару і не вядлі да эканамічнага і палітычнага занявання дзяр-

IV. Задачы компартай у справе згуртавання дэмакратычных антыфашысцкіх міралюбівых элементаў у барацьбе супроць новых планаў вайны і агрэсіі

Роспуск Комінтэрна, які адпавядаў патрабаванням развіцця рабочага руху ва ўмовах новай гістарычнай абстаноўкі, адграў сваю стаючую ролю. Роспуск Комінтэрна назаўсёды пакончыў з палітычнай праціўнікаў камунізма і рабочага руху аб тым, што Масква нібыта ўмешчаецца ва ўнутраныя жыццё іншых дзяржаў, аб тым, што камуністычныя партыі розных краін дзейнічаюць нібыта не ў інтарэсах свайго народа, а па загаду зяонку.

Комінтэрн быў створаны пасля першай сусветнай вайны, калі компартай былі яшчэ слабыя, сувязь паміж рабочымі класам розных краін амаль што адсутнічала і компартай не мелі яшчэ агульнапрызнааных лідэраў рабочага руху. Заслугі Комінтэрна заключаюцца ў тым, што ён аднавіў і ўмацаваў сувязі паміж працоўнымі розных краін, распрацаваў тэарэтычныя пытанні рабочага руху ў новых, пасляваенных умовах развіцця, устанавіў агульныя нормы прапаганды і агітацыі ідэй камунізму і зрабіў больш лёгкім выпрацоўку лідэраў рабочага руху. Тым самым былі створаны ўмовы для ператварэння маладых камуністычных партыі у масавыя рабочыя партыі. Аднак з ператварэннем маладых компартай у масавыя рабочыя партыі кіраўніцтва гэтымі партыямі з аднаго цэнтра стала немагчымым і няўзгодным. У сілу гэтага Комінтэрн з фактара, які садзейнічае развіццю компартай, стаў пераўтварацца ў фактар, які тармозіць гэтане развіццё. Новы этап у развіцці компартай патрабаваў новых форм сувязі паміж партыямі. Гэтыя акадэмічныя вызначэнні неабходнасці роспуску Комінтэрна і арганізацыі новых форм сувязі паміж партыямі.

За чатыры гады, што мінулі з часу роспуску Комінтэрна, адбылося значнае ўмацаванне камуністычных партыі, умяняванне іх уплыву амаль ва ўсіх краінах Еўропы і Азіі. Уплыў камуністычных партыі вырас не толькі ва ўсходняй Еўропе, але і амаль ва ўсіх краінах Еўропы, дзе панавалі фашызм, а таксама там, дзе мела месца нямецка-фашысцкая

жыва-даўжніка дзяржавай-кредыторам. Зыходзячы з гэтай-жа палітычнай усталоваі, Совецкі Саюз заўсёды адстаіваў тую паліцыю, што зямекныя крэдыты не павіны з'яўляцца галоўным сродкам аднаўлення эканомікі краіны. Асноўнай і рашучай умовай эканамічнага аднаўлення павіны стаць скарыстанне ўнутраных сіл і расуваў любой краіны і стварэнне свайёй уласнай індустрыі. Толькі на гэтай аснове можа быць забяспечана незалежнасць краіны ад замахаў з боку зямекнага капітала, які безупына праўдзельна тэндэнцыю скарыстання крэдыту як зброі палітычнага і эканамічнага занявання. Імяна такі «план Маршала», накіраваны супроць індустрыялізацыі еўрапейскіх краін і, значна, разлічаны на падрыў іх самастойнасці.

Совец

А. ЖДАНАЎ

Аб міжнародным становішчы

(Заканчэнне).

Паколькі большая частка кіраўніцтва сацыялістычных партый (асабліва англійскія лейбарысты і французскія сацыялісты) выступалі як агентура імперыялістычных колаў ЗША...

ваіну—дэстанцыя велізарнага памеру. Народы свету не хочуць ваіны. Сілы, якія стаяць за мір, настолькі значныя і вядлікія, што калі гэтыя сілы будуць стойкімі і цвёрдымі ў справе абароны міру...

Галоўная небяспека для рабочага класа ціпер заключаецца ў недаацэнцы сваіх сіл і ў пераацэнцы сіл праціўніка. Як мюнхенская палітыка ў мінулым раз'явала рукі гітлераўскай агрэсіі, так і ўступкі новаму курсу ЗША і імперыялістычнага лагера могуць зрабіць яго нахільчальнікам і агрэсіўным.

ніях—дзяржаўнай, эканамічнай і ідэалагічнай, павінны агуртоўвацца, аб'ядноўваць свае намаганні на аснове агульнай антыімперыялістычнай і дэмакратычнай платформы і збіраць вакол сабе ўсе дэмакратычныя і патрыятычныя сілы народа.

На брацкія камуністычныя партыі Францыі, Італіі, Англіі і іншых краін кладзецца асобная задача. Яны павінны ўзяць у свае рукі сцяг абароны нацыянальнай незалежнасці і суверэнітэта сваіх краін. Калі камуністычныя партыі будуць моцна стаяць на сваіх пазіцыях, калі яны не дэдуць сабе запалохаць і шантажыраваць, калі яны мужна будуць стаяць на вярце трываллага міру і народнай дэмакратыі, на вярце нацыянальнага суверэнітэта, свабоды і незалежнасці сваіх краін, калі яны змогуць у сваёй барадбе супроць імперыялістычнага і палітычнага занывольлення ў краінах узначаліць усе сілы, гатовыя адстаяць справу чэсці і нацыянальнай незалежнасці, то ніякія планы занывольлення Еўропы не могуць быць рэалізаваны.

(«Правда» ад 22 кастрычніка 1947 года)

Мінск. Адноўлены будынак на вуліцы Энгельса. Фота Г. Бугаенкі.

Літаратурныя вечары ў Магілеве

Брыгада пісьменнікаў у складзе Пятра Глебка, Паўла Кавалёва і Кастуся Кірзея на 17 па 21 кастрычніка знаходзілася ў г. Магілеве.

За гэты час пісьменнікі сустрэліся з рабочымі шоўкавай фабрыкі, студэнтамі і выкладчыкамі Педінстытута, а калгаснікі калгаса-мільянера «Комінтэрн».

З вялікім поспехам прайшоў агульнагарадскі літаратурны вечар у памішанні Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра. З докладам «Беларуская савецкая літаратура за 30 год» выступіў адказны сакратар Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР П. Кавалёў.

Праведзены тры паседжанні мясцовага літаб'яднання, дзе абмяркоўваліся творы маладых празаікаў і паэтаў.

ГАНЕБНЫ УЧЫНАК ПРАФЕСАРА ЖЭБРАКА

Прэзідыум Акадэміі навук БССР, заслушавшы тлумачэнне А. Жэбрака і выступленні членаў Прэзідыума, сапраўднага членаў, членаў-карэспандэнтаў і дырэктара інстытута Акадэміі навук БССР, лічыць правільным абвінавачанне А. Жэбрака ў антыпатрыятычным учынку, высунаўце ў артыкулах, надрукаваных «Літаратурнай газетай» за 30 жніўня і газетай «Правда» за 2 верасня 1947 г.

Гэты антыпатрыятычны учынак А. Жэбрака выклікаў глыбокае і справядлівае абурэнне ўсяго калектыва навуковых супрацоўнікаў Акадэміі навук БССР, шырокай грамадскасці і ўсіх працоўных Беларусі.

Прэзідыум Акадэміі навук, выказаўшы сваё глыбокае абурэнне антыпатрыятычным учынкам А. Жэбрака і рэзка судзіваючы яго, прымае, што такія паводзіны А. Жэбрака несумяшчальны з высокім званнем, гонарам і абавязкам савецкага вучолага і лічыць немагчымым далейшае прабыццё А. Жэбрака на пасадзе прэзідэнта Акадэміі навук БССР.

Прэзідыум Акадэміі навук лічыць неабходным паставіць перад бліжэйшым агульным сходам сапраўдных членаў і членаў-карэспандэнтаў Акадэміі навук БССР пытанне аб вызваленні А. Жэбрака ад абавязкаў прэзідэнта Акадэміі навук БССР.

У абласныя цэнтры яшчэ ў 1945 годзе завезена 9 кніжных рэцый. Яны псуваюцца на складах і ні адна з іх да гэтага часу не ўстаноўлена.

Будаўніцтва Мінскага газетна-часопіснага камбіната трэба было распачаць яшчэ ў 1946 годзе, але да гэтага часу на пляцоўках, адведзеных для будаўніцтва, пануе цішыня і спакой, як і ў габліце тав. Лядыжына. Ён не можа, нават, сказаць дакладна, калі-ж будзе распачата гэта адна з найважнейшых новабудоваў пасляваеннай сталінскай пяцігодкі.

Друкаванне ў дзве — тры фарбы ў Беларусі справа наогул амаль немагчымая, а між тым, у Гродні мы маем добрую літаграфію, якая, аднак, ніякай прадукцыі, акрамя этыкетак для ліманалаў і піва, не выпускае.

Майстра пейзажу

Усім вядомыя цудоўныя лірычныя пейзажы народнага мастака РСФСР і БССР, старэйшага пейзажыста — Вітольда Казанавіча Бялыніцкага-Бірулі, сапраўднага члена Усесаюзнай Акадэміі Мастацтва.

Споўнілася 75 год дзяржаўнага Вітольда Казанавіча. Ён вучыўся ў Кіеўскай мастацкай школе, затым у Маскоўскім вучылішчы жывапісу, валяна і дойлідства. Мастак удзельнічаў у шматлікіх нацыянальных і міжнародных выстаўках і ў Маскоўскім таварыстве мастакоў.

У сваёй творчасці В. Бялыніцкі-Біруля выдзіраў з нацыянальных традыцый рускага пейзажнага жывапісу; глыбока ўспрыняўшы сутнасць пейзажаў Левітан, ён не зрабіў, аднак, яго перамаляўнікам.

У творох В. Бялыніцкага-Бірулі адчуваецца жывасцявародная сіла, глыбокае захапленне роднай прыродай. У сапраўды прыроды, ён умее убачыць і выявіць усю яе прыгажосць і яе стан.

Мастак цікавіць прырода розных куткоў нашай неабсяжнай Радзімы. Ён быў за Паліным кругам, дзе стварыў серыю навучных пейзажаў: «Белая мора», «Кандалакша», «Застроўе» і іншыя.

Вялікім поспехам прайшоў агульнагарадскі літаратурны вечар у памішанні Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

Праведзены тры паседжанні мясцовага літаб'яднання, дзе абмяркоўваліся творы маладых празаікаў і паэтаў.

Гэты антыпатрыятычны учынак А. Жэбрака выклікаў глыбокае і справядлівае абурэнне ўсяго калектыва навуковых супрацоўнікаў Акадэміі навук БССР, шырокай грамадскасці і ўсіх працоўных Беларусі.

У будучым годзе грамадскасць Савецкага Саюза і ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва будзе адзначаць 100-годдзе з дня смерці геналяжнага рускага крытыка, філосафа і рэвалюцыйнага дэмакрата В. Г. Бялыніцкага, які адыграў выключную ролю ў развіцці рускай літаратуры.

Выход у свет новага выдання твораў В. Г. Бялыніцкага варты было-б усяляк вітаць. Бо літаратурную спадчыну «палымнага Вісарыяна» з вялікай цікакасцю і карысцю вывучаюць самыя шырокія колы савецкіх чытачоў.

Аднак, аднатомнік В. Г. Бялыніцкага, які выпушчаны Дзяржаўным выдавецтвам БССР, не можа нават у мінімальнай ступені задаволяць нашага чытача і, наогул, выклікае толькі прыкрае ўражанне.

Падбор твораў, які ўвайшлі ў аднатомнік, выпадковы, не прадуманы, пазбаўлены ўсялякага плана.

У аднатомніку, напрыклад, не ўвайшоў артыкул «Літаратурны марш», які сапраўды адыграў выдатную ролю ў літаратурным жыцці Расіі XIX стагоддзя.

У кнігу не ўвайшлі чамусці артыкулы аб М. Ю. Лермантаве і І. А. Крылове. Не знайшлі таксама чамусці месца ў кнізе і такія выдатныя творы Бялыніцкага, як «Погляд на рускую літаратуру 1846 год» і «Погляд на рускую літаратуру 1846 год» В. Г. Бялыніцкага, Выбраныя творы Дзяржаўнага выдавецтва БССР, Мінск, 1947 г., стар. 312.

Мінская літаграфія таксама не можа пахваліцца якасцю сваёй работы. Нядаўна выйшла з друку кніжка «Для маленькіх» А. Цёткі тиражом 30 тысяч экзэмпляраў. Але ўвесь тираж пайшоў у брак з прычыны кепскай літаграфічнай работы і дрэннай якасці друку.

Кіраўніцтва па справах паліграфіі нядаўна адносіцца да наўняна абсталавання. Каштоўнейшая машына—чытыроўная 2-фарбавая ратацыя з 1945 года ляжыць на складзе. У друкарні імя Сталіна ёсць зусцісная машына глыбокага друку. Ён нават і не думалі ўсталяваць. Адна і другая машыны вельмі патрэбны нашай паліграфіі.

Друкарня «Чырвоны друкар» менш загрузана, чым друкарня імя Сталіна. Яна празмерна захапленая выкананнем дрэнных заказаў нашых прадпрыемстваў і ўстаноў. Тут друкуецца адна рэспубліканская газета «Літаратура і мастацтва» і некалькі шматтыражаў. Але ў друкарні ішчэ пануе спадчына былога дырэктара Т. Шэлега, які абмяжывае стаміўся да вытворчага працэса, да зберажэння машын і абсталавання друкарні.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ. Рэдакцыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПАНСЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. ПАСНЯК, П. ПАДКАВЫРАУ, М. БЛІСЦІНАВ.

Адрас рэдакцыі: Рэвалюцыйная, 3.

ваў такіх буйных калекцыях і саўбасы, як саўбас «Гігант», вопытная станцыя і напісаў рад твораў з калгаснага жыцця. Мастак быў у Данбасе і на новабудовах і стварыў рад работ на індустрыяльнай тэме.

Асабліва цікавае ўяўленне серыя пейзажаў В. Бялыніцкага-Бірулі, на якіх паказаны мястэчкі, што звязаны з жыццём і дзейнасцю выдатных людзей нашай краіны: В. І. Леніна — «Горкі», «Сямбірска», І. В. Сталіна — «Горы». Цікавыя пейзажы Міхайлаўскага, Трыгорскага, Кліна, Святагорскага манастыра, Яснай Палыны, — тых мясцін, якія звязаны з прабыццём у іх Пушкіна, Чайкоўскага, Т. Талстога. Карціна з гэтай серыі «Парк у Трыгорскім» ішчэ чатыры работы будуць экспанаваны на Усесаюзнай мастацкай выстаўцы, прысвечанай 30-годдзю Савецкай улады.

Нядаўна В. Бялыніцкі-Біруля наведваў родную Беларусь і напісаў каля 50 пейзажаў, з якіх вылучаюцца «На Случышчынш», «Калгас Сяміцца».

У сучасны момант ён разам з мастаком Ф. Мадоравым піша вядлікую карціну, дзе будзе паказана сустрэча Леніна з таварышом Сталіным каля шалаша на беразе возера Рэзаві.

Вясной В. Бялыніцкі-Біруля мяркуе зноў наведваць Беларусь, каб стварыць карціны, якія будуць адлюстроўваць аднаўленне прамысловасці і калгасаў нашай рэспублікі.

19 кастрычніка ў выставачнай залі Маскоўскага таварыства мастакоў адкрылася вялікая выстаўка твораў В. Бялыніцкага-Бірулі ў сувязі з 60-годдзем яго творчай дзейнасці. На выстаўцы прадстаўлена каля 150 карцін мастака. Галоўным чынам гэта — творы савецкага перыяду.

Творы В. К. Бялыніцкага-Бірулі складаюць гонар і славу нашага савецкага пейзажнага жывапісу.

Ліст у рэдакцыю

Так нельга выдаваць кнігі

У будучым годзе грамадскасць Савецкага Саюза і ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва будзе адзначаць 100-годдзе з дня смерці геналяжнага рускага крытыка, філосафа і рэвалюцыйнага дэмакрата В. Г. Бялыніцкага, які адыграў выключную ролю ў развіцці рускай літаратуры.

Выход у свет новага выдання твораў В. Г. Бялыніцкага варты было-б усяляк вітаць. Бо літаратурную спадчыну «палымнага Вісарыяна» з вялікай цікакасцю і карысцю вывучаюць самыя шырокія колы савецкіх чытачоў.

Аднак, аднатомнік В. Г. Бялыніцкага, які выпушчаны Дзяржаўным выдавецтвам БССР, не можа нават у мінімальнай ступені задаволяць нашага чытача і, наогул, выклікае толькі прыкрае ўражанне.

Падбор твораў, які ўвайшлі ў аднатомнік, выпадковы, не прадуманы, пазбаўлены ўсялякага плана.

У аднатомніку, напрыклад, не ўвайшоў артыкул «Літаратурны марш», які сапраўды адыграў выдатную ролю ў літаратурным жыцці Расіі XIX стагоддзя.

У кнігу не ўвайшлі чамусці артыкулы аб М. Ю. Лермантаве і І. А. Крылове. Не знайшлі таксама чамусці месца ў кнізе і такія выдатныя творы Бялыніцкага, як «Погляд на рускую літаратуру 1846 год» і «Погляд на рускую літаратуру 1846 год» В. Г. Бялыніцкага, Выбраныя творы Дзяржаўнага выдавецтва БССР, Мінск, 1947 г., стар. 312.

Я. ДАНСКИ.

г. Гродня.

НЕКАЛЬКІ СЛОЎ ПРА МАРАЛЬ

Я. МАЎР

Што ёсць дабро і што ёсць зло? Якія агульныя крытэрыі выпрацавала чалавечтва? Якія ідэалы з'яўляюцца агульнымі для людзей нашага часу? Якія вечныя іскіны прызнаны ўсім?.. Просім не падолацца — зараз мы скажам прасцей: ці можа быць на свеце такое злачынства, такі подлы ўчынак, які ўсе культурныя людзі прызналі-б злачынствам? Пры гэтым маюцца на ўвазе не асобныя індывідуумы — ці мала на свеце знойдзецца выдуркаў? — а катэгорыі нармальных і адуркаваных людзей.

Калі хто скажа, што забойства нявінковых людзей для ўсіх вякоў і народаў лічылася справай ганебнай, то сёння культурнейшыя атамшчыкі вам адкажуць, што гэтага мараль ужо ўстаўрала, што цяпер п'ятанне стацыяна аўсім наадварот: трэба знайсці такую бомбу, якая «не знішчала-б матэрыяльных каштоўнасцей, а толькі адных людзей».

Можа здрада належыць да той катэгорыі з'яў, якія ўсюды лічацца ганебнымі? Зноў не. Колькі ёсць краін, дзе здраднікі ганарача свай дзейнасці і займаюць высокія пасады! Адзін Цалдарыс чаго варта.

Калі возьмем ашуканства, хлусню, адмаўленне ад свайго слова, то гэтай справай на нашых вачах займаюцца самыя наважаныя і багатыя джэнтльмены, ніколікі не лічачы такую дзейнасць ганебнай.

Што-ж тады застаецца бясспрэчным у маральным кодэксе цывілізаванага чалавечтва? Можа маральна-бытавое разлічэнне распаўсюдзі ўсім прызнана ганебнай з'яў? Ні ў якім разе. Наадварот, у апошні час на Захадзе прапаганда рас-

пусты прымае ўсё большы размах. У Амерыцы «жорло» парнаграфічных раманнаў Мілер з'яўляецца самым модным пісьменнікам. У Францыі розныя «сексуалісты» адкрыта прапагандуюць прымат самых нізкіх істынкіў чалавека. Пахабная «філасофія», кнігі, п'есы, малюнкы, трактаты, дэкларацыі вядуць распушчае наступленне на «старую мараль». І ўлада ім не перашкаджае. Чаго добрага, маральную чыстату ў нашым разуменні хутка аб'явіць «ганебнай з'явай».

Нас усё гэта адзіваць не можа. Бо мы даўно ведаем, што абсалютнай маралі няма, што яна залежыць ад сацыяльных умоў. Тое, што для нас з'яўляецца ганебным, у «іх» можа лічыцца дадатным і наадварот.

Аднак, паколькі ў жыцці сучаснага чалавечтва ёсць і агульныя рысы, то можна знайсці і некаторыя агульныя погляды. Возьмем, напрыклад, пытанне аб «продажы жыгота тавару». Няма ніводнай цывілізаванай краіны, дзе-б ішоў продаж жыг дазволена. Нават там, дзе легалізавана прастытуцыя і парнаграфія, продаж жанчыны забаронены. Ёсць і міжнародныя канвенцыі, якія забараняюць такі гандал. І ні хто яшчэ не адважыўся адкрыта выступаць у абарону яго. Нават у камітэце Асамблеі па сацыяльных і гуманітарных пытаннях не знайшлося ніводнага чалавека, які выступіў-бы за скасаванне такой канвенцыі. (Мусіць тэму, што Злучаныя Штаты яшчэ не паставілі гэтага пытання).

Аднак, паколькі ў жыцці сучаснага чалавечтва ёсць і агульныя рысы, то можна знайсці і некаторыя агульныя погляды. Возьмем, напрыклад, пытанне аб «продажы жыгота тавару». Няма ніводнай цывілізаванай краіны, дзе-б ішоў продаж жыг дазволена. Нават там, дзе легалізавана прастытуцыя і парнаграфія, продаж жанчыны забаронены. Ёсць і міжнародныя канвенцыі, якія забараняюць такі гандал. І ні хто яшчэ не адважыўся адкрыта выступаць у абарону яго. Нават у камітэце Асамблеі па сацыяльных і гуманітарных пытаннях не знайшлося ніводнага чалавека, які выступіў-бы за скасаванне такой канвенцыі. (Мусіць тэму, што Злучаныя Штаты яшчэ не паставілі гэтага пытання).

Закончан росніе залі. Партальная рамка аздобляецца зорам арнамента славуэта случкага пояса.

У дні святкавання 30-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі працоўныя горада Мінска ўбачылі на сцэне адноўленага будынка тэатра новую беларускую оперу «Кастусь Каліноўскі».

Але ў канвенцыях захаваўся архаічны пункт, паводле якога ў каланіяльных краінах продаж жанчыны не забараняецца. Само сабой зразумела, што савецкая дэлегацыя ўнесла прапанову выключыць гэты ганебны пункт.

Хто мог адважыцца выступіць супроць такой прапановы? Хто мог адкрыта заявіць, што ён ёсць за продаж жанчыны? Хто мог-бы публічна прызнаць, што ён не лічыць такую справу ганебнай? Нават загартаваныя мужы, звыклыя выступаць супроць кожнай савецкай прапановы, не адважыліся на гэта.

Адважылася толькі... жанчына! Прадстаўніца Англіі Патон. Праўда, яна не сказала, што абараняе прастытуцыю і парнаграфію, яна выходзіла з нейкіх юрыдычных меркаванняў, але факт застаецца фактам: іменная яна выступіла супроць савецкіх прапавак аб забароне продажу жанчыны. Вядома, ёй і кнігі ў рукі. Хто, калі не жанчына, лепш разумее гэтае пытанне?

Закулесныя справы пэўна лічылі, што супроць такога аўтарытэтнага выступлення ніхто не ўстаіць. Але мужчыны ўстаілі. Магчыма, яны пачырванелі, але не згадзіліся з жанчынай і большасцю галасоў прынялі савецкія прапановы. Можа тады пачырванела і пані Патон, але шт-гэй было рабіць? Яна-ж была прадстаўніцай англа-амерыканскага блоку і абавязана была выступаць супроць, не глядзячы на сваю жаночую годнасць.

Не пачырванелі толькі тыя, хто кіруе ўсёй механікай. Бо гэтай здольнасці прырода ім не дала.

Аднаўленне будынка опернага тэатра

Заканчваюцца асноўныя работы па аднаўленню будынка Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

Працоўныя сталіцы атрымаюць адноўлены, добра абсталаваны будынак.

Глядзельная зала нанова рэканструіравана. Да ваіны яна мела шырыню ў паўтары разы большую чым даўжыня, што перашкаджала глядачам, якія размяшчаліся на бакавых крэслах, сачыць за дзеяннем на сцэне. Цяпер зала будзе мець лепшыя акустычныя дадзеныя, значна палепшылася размяшчэнне глядачоў.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Заканчваюцца асноўныя работы па аднаўленню будынка Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

Працоўныя сталіцы атрымаюць адноўлены, добра абсталаваны будынак.

Глядзельная зала нанова рэканструіравана. Да ваіны яна мела шырыню ў паўтары разы большую чым даўжыня, што перашкаджала глядачам, якія размяшчаліся на бакавых крэслах, сачыць за дзеяннем на сцэне. Цяпер зала будзе мець лепшыя акустычныя дадзеныя, значна палепшылася размяшчэнне глядачоў.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Заканчваюцца асноўныя работы па аднаўленню будынка Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

Працоўныя сталіцы атрымаюць адноўлены, добра абсталаваны будынак.

Глядзельная зала нанова рэканструіравана. Да ваіны яна мела шырыню ў паўтары разы большую чым даўжыня, што перашкаджала глядачам, якія размяшчаліся на бакавых крэслах, сачыць за дзеяннем на сцэне. Цяпер зала будзе мець лепшыя акустычныя дадзеныя, значна палепшылася размяшчэнне глядачоў.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Замест амфітэатра створаны 2 ярусы. Значна пашырана месца для аркестра. Зала будзе прыгожа аформлена. Лінійныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР скульптара А. Бембеля.

Р. НЯХАЙ

Кіраўніцтва, якое не кіруе

Савецкі чытач любіць кнігі і газету. Вялікі тыраж іх з незвычайнай хуткасцю расходзіцца на кніжным рынку. А сабліва вялікі попит на друкаваныя сляза адчувацца ў нашай рэспубліцы, дзе нямецка-фашысцкія захопнікі нанеслі вялікія страты кніжаму фонду. Яны вышчылілі бібліятэкі і чыталні, а таксама кнігі, якія былі ў асабистым карыстанні грамадзян. За кароткі час, што прайшоў пэсяля заканчэння Вялікай Айчыннай ваіны, шмат зроблена па аднаўленню паліграфічных баз. Гэта дало мажлівасць толькі ў некаторай ступені забеспечыць патрабаванні чытача ў кнігах і газетах. Павялічылася колькасць газет, кнігі выдаюцца большымі тыражамі, чым да ваіны.

Гэтыя поспехі былі-б яшчэ большымі, калі-б Кіраўніцтва па справах паліграфіі пры Савецкім Міністраў БССР і нашы важнейшыя сталічныя друкарні рабілі ўсё, што ад іх залежыць, для ўзніцця друкарскай справы. На кніжным рынку нехапае кніг. Усё новае, што выходзіць з друку, раскупляецца за некалькі дзён. Разам з тым, мы сустракаем такую з'яву, што не ўсё заплаанавае выдавецтвам, своечасова выходзіць у свет. Якесьці выданы і іх аформленне часамі стаяць на вельмі нізкім узроўні. Немалая віна ў гэтым ускладаецца на недавальную работу тых друкарняў